Методичні пояснення

(Збірник) "Школа диктанту" є узагальненням багаторічного досвіду викладання автором сольфеджіо для різних спеціалізацій у Дніпропетровському музичному училищі.

"Школа" складається з інструктивних диктантів і в цьому відношенні продовжує традиції відомих посібників Б.Алєксєєва та Д.Блюма, М.Рєзніка, І.Лопатіної, М.Ладухіна, В.Кирилової та В.Попова, П.Калашника, В.Кучерова та інших. Це пов'язано з тим, що саме інструктивні диктанти, на думку автора, створюють потрібні аналітично-слухові навички студентів, на відміну від прикладів "живої" музики (які складають основу багатьох інших відомих збірників).

І хоча в художньому відношенні фрагменти класичних творів неможливо навіть порівнювати з інструктивними диктантами, завжди слід пам'ятати, що "краса у музиці є осмисленим порушенням правил" (А.К.Лядов). Студенти ж, перш ніж порушувати закони музичної побудови та розвитку, повинні спочатку ретельно та глибоко їх вивчити.

Саме це й було основною метою створення "Школи диктанту". ***Справа в тому, що більшість вищезгаданих посібників не дає поступового укладання матеріалу. Так, збірники І.Лопатіної, В.Кучерова, В.Кирилової та В.Попова розраховані на розвинених студентів, що вже мають достатній слуховий досвід. Що ж до фундаментального "Систематичного курсу музичного диктанту" Б.Алєксєєва та Д.Блюма, то він не зовсім відповідає власній назві, бо саме систему в ньому важко знайти: занадто складні, незручні та "штучні" диктанти постійно чергуються тут зі значно простішими та традиційними.***

Найкращим чином відповідає задачам поступового збільшення складнощів, ***на наш погляд,*** поліфонічний збірник П.Калашникова. Тому "Школа диктанту" орієнтована, перш за все, саме на цей підручник, доповнюючи та розвиваючи його. Це стосується як структурних, так і гармонічних закономірностей, а також принципів співвідношення голосів.

"Школа" складається з 200 диктантів (відповідно, 150 двоголосних та 50 триголосних), що розподіляються на 8 розділів (по 25 в кожному), починаючи з найпростіших форм двоголосся.

Усі розділи посібника спрямовані на формування музичної логіки у студентів. Перш за все це стосується традиційних гармонічних структур – кадансів, діатонічних та хроматичних секвенцій, відхилень та модуляцій у тональності І рівня спорідненості. "Школа" має привчити учня із самого початку "очікувати" на звучні каденційні формули у 4 та 7-8 тактах, на характерні акорди альтерованої субдомінанти, показові секвенції на початку другого речення, відхилення в IV, II та VI ступені і таке інше.

Особливе значення, на думку автора, має поліфонічний склад фактури диктантів – імітаційно – канонічний, а іноді – гетерофонний. Це, по-перше, значно дисциплінує голосоведення та підвищує "відповідальність" учня за лінію кожного голоса, а по-друге – створює чедову базу для подальшої роботи над високими зразками поліфонічного сольфеджіо – такими, як двоголосні та триголосні інвенції, а також фуги з "Добре темперованого клавіру" Й.-С. Баха.

Крім того, "Школа диктанту" максимально наближена до зразків "живої" музики, і це полегшує поступовий майбутній перехід до складних ьа яскравих диктантів, які є фрагментами справжніх музичних шедеврів.

Зазначимо також, що двоголосні диктанти рівномірно розподіляються на дворядкові та однорядкові, а серед цих останніх, у свою чергу, своєрідну групу складають диктанти в басовому ключі. Вони створені з метою покращити володіння цим ключем студентів багатьох спеціалізацій.

Взагалі ж двоголосні диктанти "Школи" (особливо це стосується перших 4-х розділів0 розраховані на представників майже всіх відділів, а триголосні – на студентів спеціалізацій "теорія музики" та "хорове диригування", а також на інших яскравих та розвинених учнів.

При роботі над диктантами слід особливу увагу приділяти тональному розвитку та функціональним послідовностям у двоголоссі (триголоссі). При цьому можна рекомендувати такий приблизний план:

- визначення каденцій – заключної, а потім – середньої;
- запис початкового звороту ("показ тональності" у 1-2 тактах);
- визначення елементів повторності та секвентності на початку 2-го речення (5-6 такти);
- створення тональної "сітки" диктанту та контурної лінії басу;
- замовлення (за принципами "кросворду") тих місць, що залишилися.

В будь-якому випадку слід дотримуватись головного принципу: *вертикаль завжди важливіша за горизонталь, а двоголосся та триголосся ніколи не можна перетворювати на два або три одноголосні диктанти!*

Автор висловлює щиру подяку викладачу Дніпропетровського музичного училища Лютько Л.П. за цінні поради та увагу до "Школи" і сподівається на широке використання цього посібника в учбових закладах України.

В.І. Скуратовський

Розділ I
25 двоголосних диктантів

(однорядкових та дворядкових)

1 **Allegro**

2 **Tranquillo**

3 **Semplice**

4 **Lamentoso**

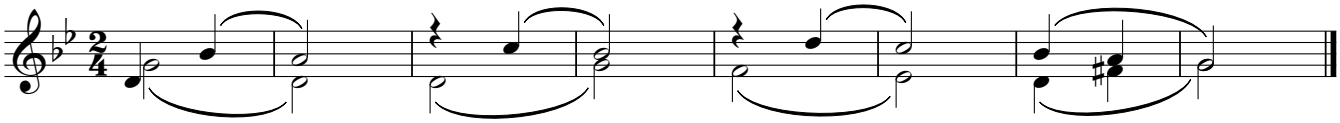

5 **Tempo di minuetto**

6 **Andante cantabile**

7 **Cantando**

8 **Tempo di Gavotta**

9 **Moderato**

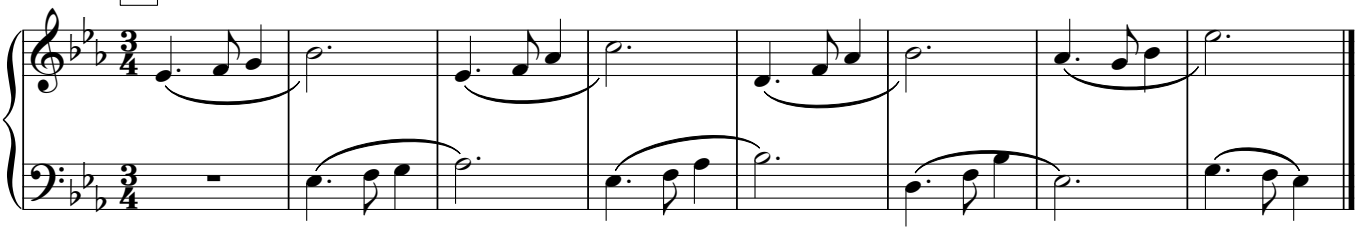

10 **Tranquillo**

11 **Giocoso**

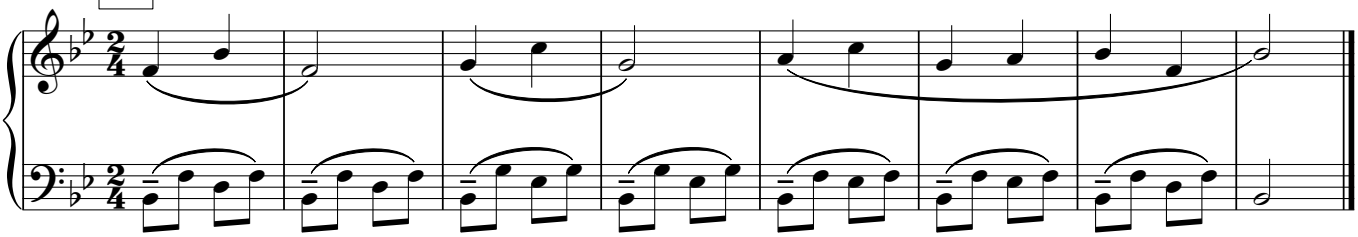

12 **Sostenuto**

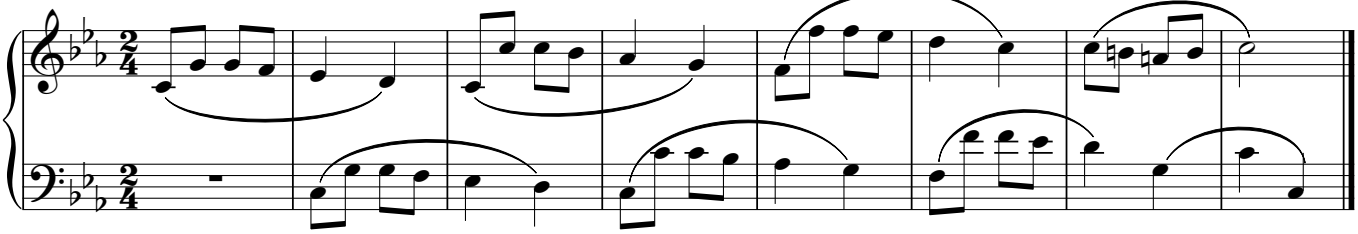

13 **Scherzando**

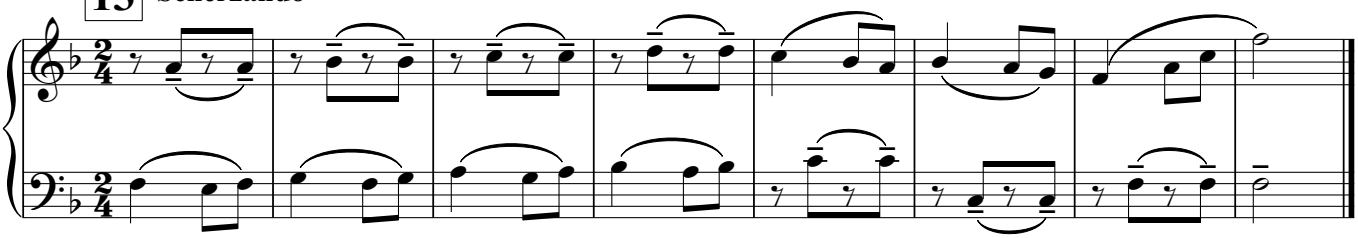

14 **Tempo di minuetto**

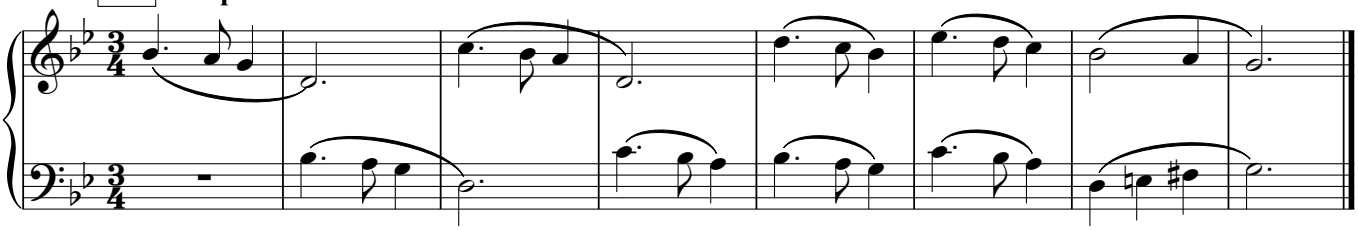

15 **Tempo di Polka**

16 **Tempo di Tarantella**

17 **Mesto**

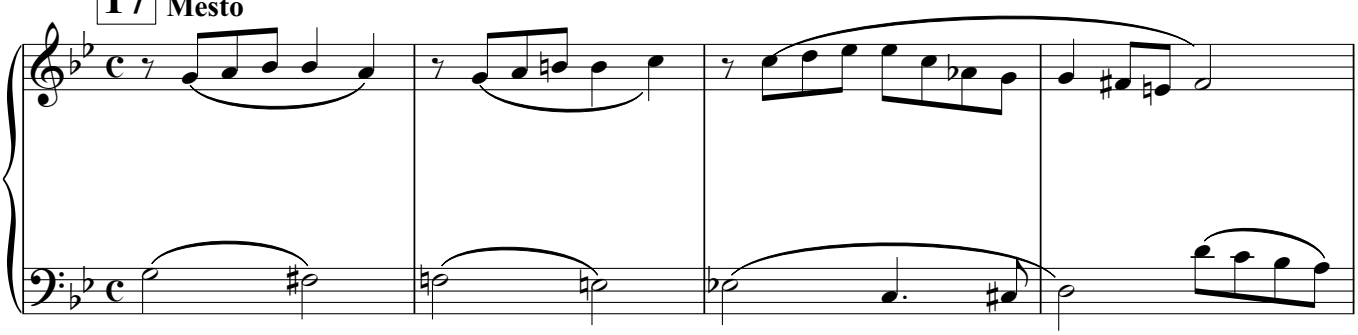

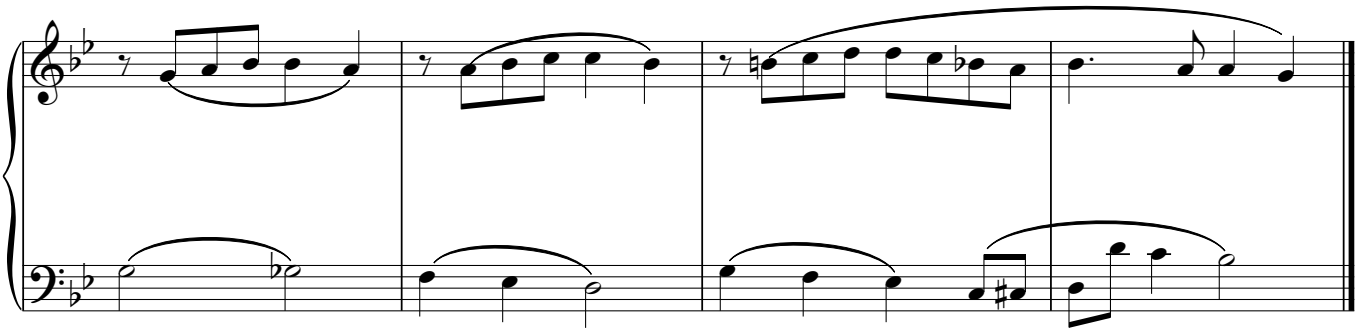

18 **Grazioso**

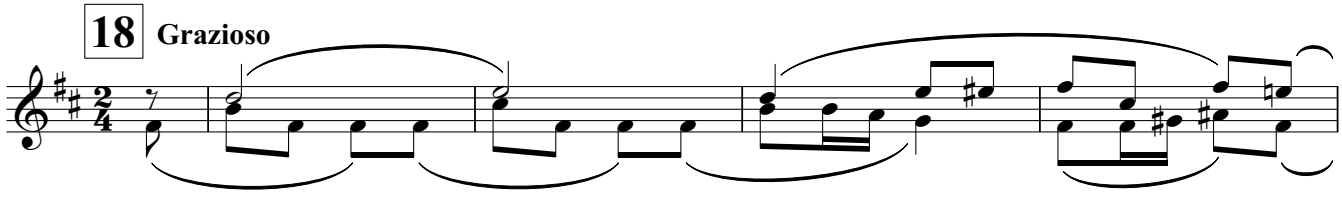

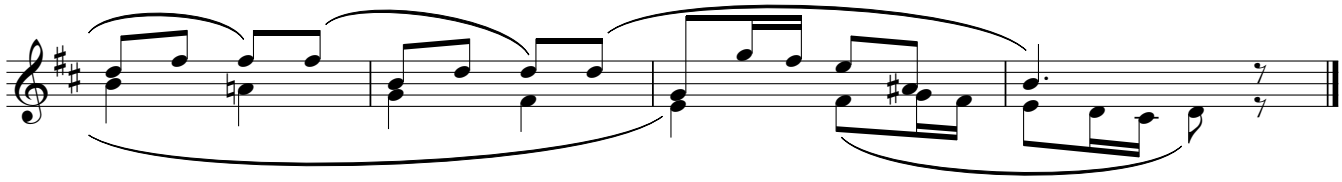

19 **Leggiero**

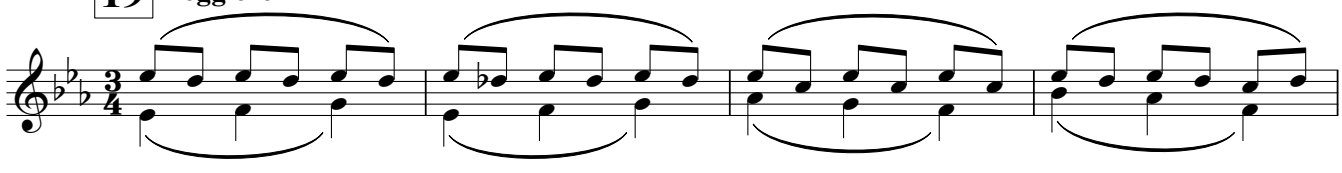

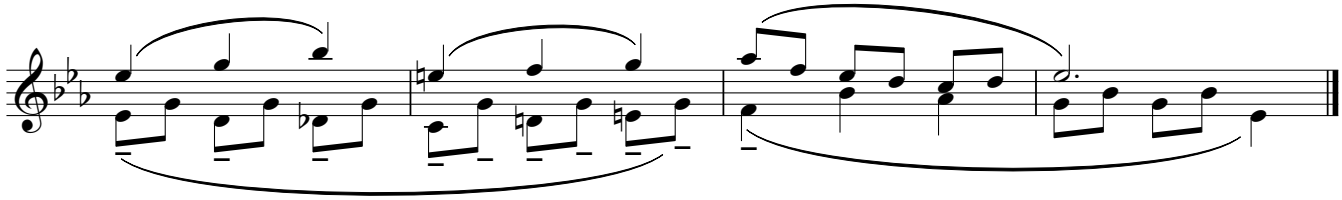

20 **Vivo**

21 **Sostenuto legatissimo**

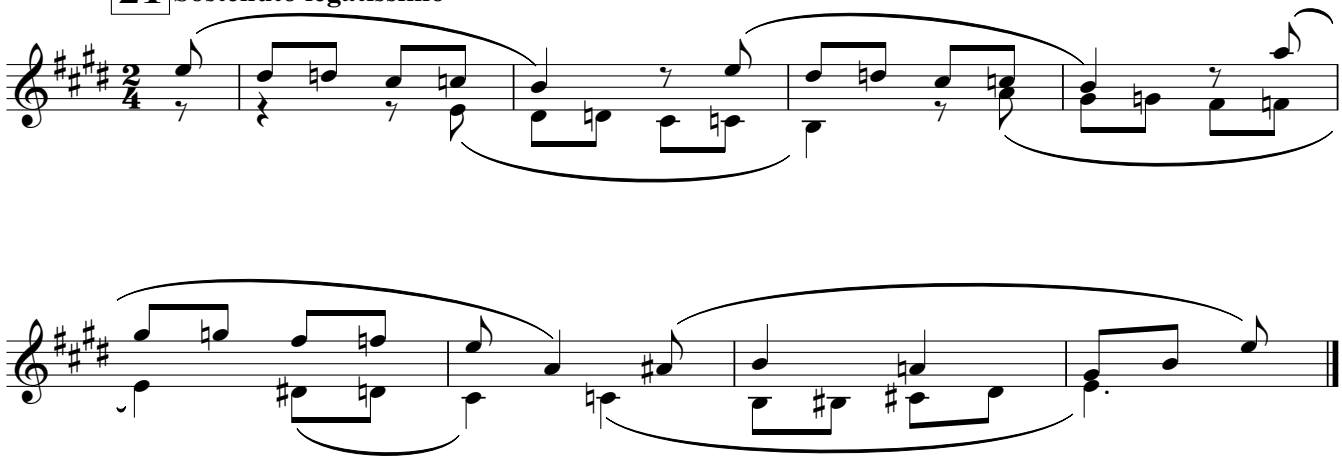

22 **Espressivo**

23
Scherzando
24
Con moto
25
Risoluto

Розділ II
25 двоголосних диктантів
(однорядкових)

1 **Cantabile**

2 **Ben ritmico**

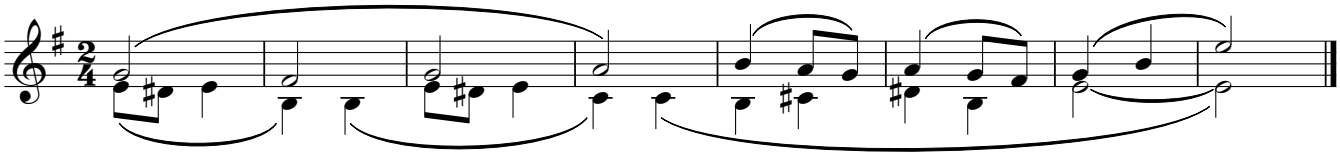

3 **Con moto**

4 **Tranquillo**

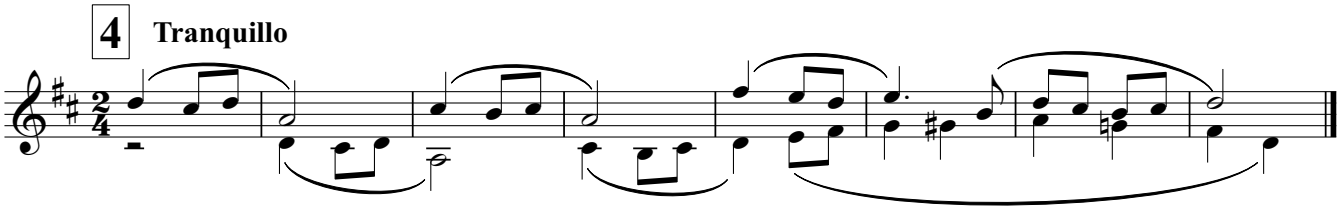

5 **Risoluto**

6 **Tempo di minuetto**

7 **Moderato**

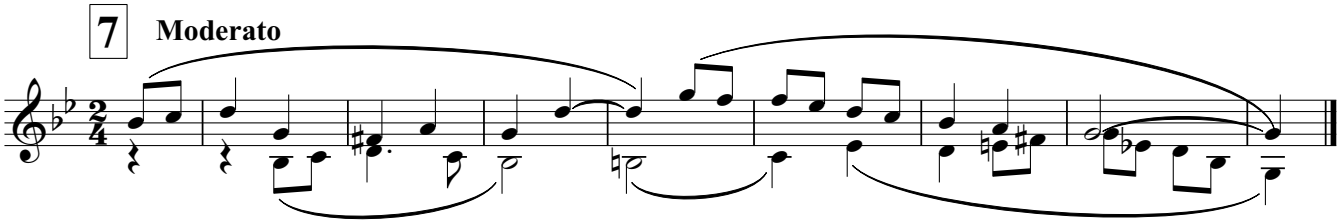

Розділ III
25 двоголосних диктантів
(однорядкових)

1 **Andantino**

2 **Dolce cantabile**

3 **Tempo di minuetto**

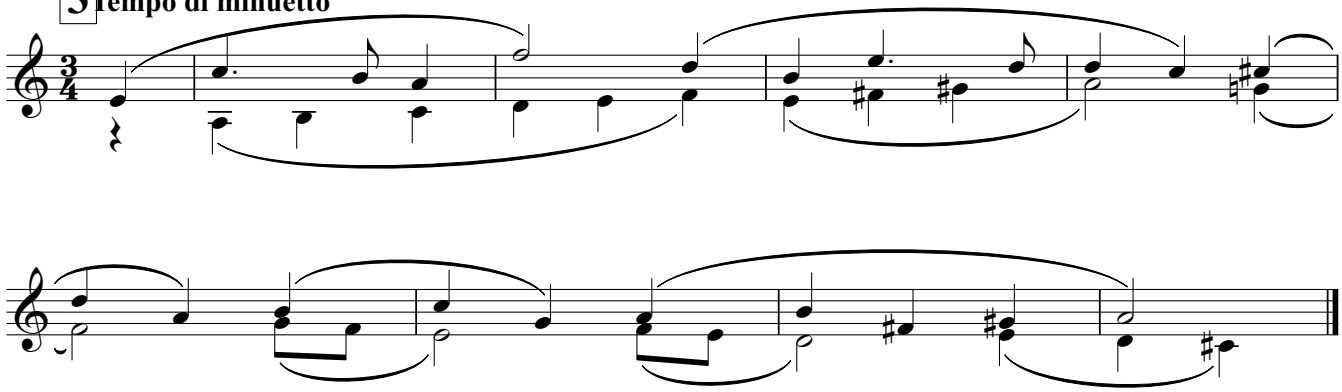

4 **Cantabile**

5 **Tempo di siciliana**

Розділ IV
25 двоголосних диктантів
(дворядкових)

1 **Tempo di minuetto**

2 **Giocoso**

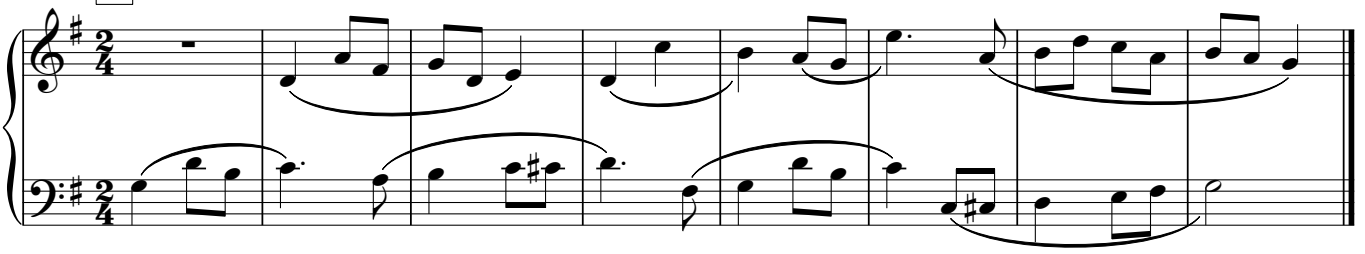

3 **Con moto**

4 **Cantabile**

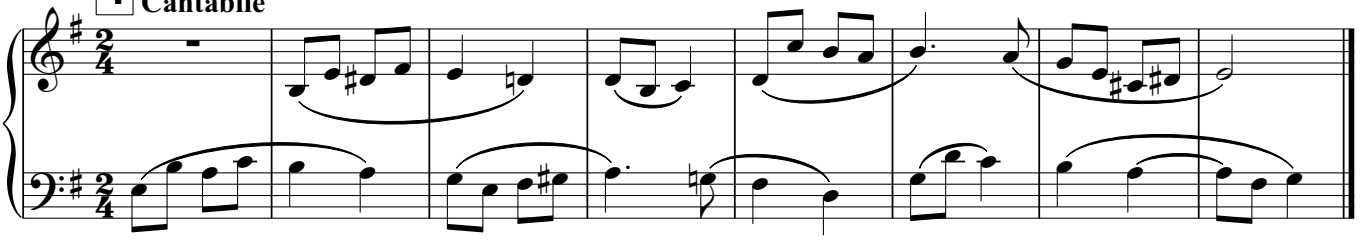

Розділ V
25 двоголосних диктантів
(однорядкових)

1 **Andante**

2 **Risoluto**

3 **Semplice**

4 **Moderato**

Розділ VI
25 двоголосних диктантів
(дворядкових)

1 **Sostenuto**

2 **Cantabile**

3 **Dolce**

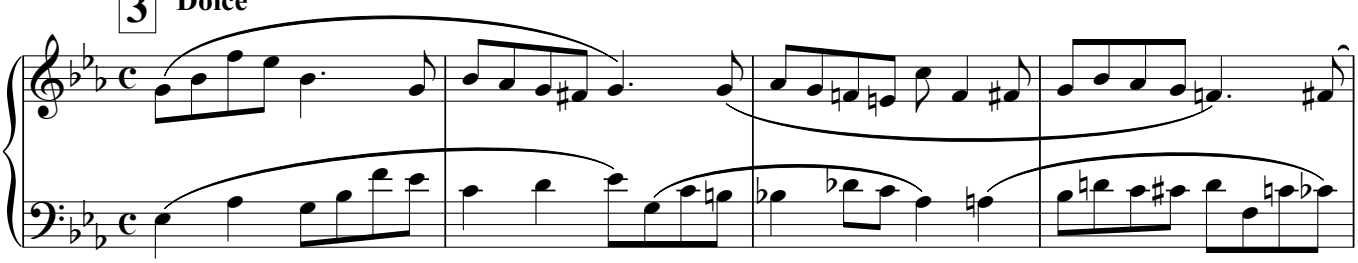

1
Sostenuto
2
Con espressione
3
Tempo di Minuetto

Розділ VIII
25 триголосних диктантів

1 **Marcato**

2 **Allegro**